

نگرش‌ها و نظرات دانشجویان رشته پژوهشگری نسبت به جامعه‌شناسی و دانشگاه

دکتر طاهره قادری**

تاریخ دریافت: ۸۶/۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۸۸/۲/۶

چکیده

این مقاله حاصل تحقیقی اکتشافی است که در سال ۱۳۸۱ انجام شد و هدف آن بررسی نظرات و نگرش‌های دانشجویان رشته پژوهشگری اجتماعی (جامعه‌شناسی) نسبت به رشته جامعه‌شناسی و به دانشگاه بود. بررسی تفاوت نگرش‌ها و نظرات دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه با دانشجویان سال‌های پیش و بررسی تأثیر دانشگاه بر شکل‌گیری این نگرش‌ها و نظرات، از اهداف دیگر این تحقیق بوده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که اکثر دانشجویان (۶۶ درصد) دارای نگرش مثبت نسبت به جامعه‌شناسی بوده‌اند. در رابطه با دانشگاه ۳۵/۹ درصد دارای نگرش مثبت بوده‌اند. نتایج بررسی‌های مختلف این تحقیق نشان می‌دهد که سال‌های تحصیل در

دانشکده در رابطه با برخی نظرات دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی تأثیرگذار نبوده است، اما در رابطه با نظرات و نگرش‌های دانشجویان نسبت به دانشگاه تأثیر سال‌های تحصیل بر این نظرات و نگرش‌ها مشخص شده است.

واژه‌های کلیدی: دانشجویان، دانشگاه، نگرش نسبت به جامعه‌شناسی، نگرش نسبت به دانشگاه، نظر نسبت به جامعه‌شناسان، تأثیر دوران تحصیل

مقدمه

در اغلب جوامع امروز نهادهای آموزشی وظیفه خطیری در تحقق اهداف رشد و توسعه اجتماعی به عهده دارند. پرورش نیروی ماهر و متخصص، ایجاد بسترهای مناسب برای نوآوری، تحکیم ارزشهای سازگار با توسعه، تحکیم انسجام اجتماعی و وفاق، و ایجاد انگیزه در جوانان برای کسب تخصص‌ها و مهارت‌های مورد نیاز در جامعه، برخی از موارد کثیری است که یا تماماً از کارکردهای نهادهای آموزشی به حساب می‌آیند و یا نهادهای آموزشی در کنار سایر عوامل اجتماعی بر آن‌ها تأثیرگذار هستند. اما در میان موارد ذکر شده، پرورش نیروی ماهر و متخصص، قطعاً یکی از اهداف پر اهمیت نهادهای آموزشی است. تحقق این هدف در حیطه علوم اجتماعی، نظر به ماهیت این علوم، بسیار دشوارتر از سایر حیطه‌ها به نظر می‌رسد و لذا در این رابطه اهمیت برنامه‌ریزی صحیح آموزشی از یک سو و ایجاد انگیزه در دانشجویان برای مشارکت فعال در این برنامه‌های آموزشی از سوی دیگر، بیشتر از دیگر موارد نمایان می‌گردد.

طرح مسأله

یکی از اهداف مهم نهادهای آموزشی به طور اعم و دانشگاه‌ها به طور اخص، پرورش نیروی ماهر و متخصص است. تحقق این هدف از یک سوی نیازمند برنامه‌ریزی درسی دقیق و تدارک کادر آموزشی مجرب و کارآزموده و امکانات سخت افزاری لازم و از سوی دیگر، فراهم نمودن بسترهای مناسب برای دانشجویان است که در متن آن بتوانند از آن برنامه‌ها در جهت کسب تخصص مورد نظر بهره‌مند گردند. چنین بستری باید بتواند در دانشجویان انگیزه لازم را برای مشارکت فعال در آن برنامه‌های آموزشی فراهم سازد و آن‌ها را به کار و تلاش و

مطالعات پی‌گیر و جدی در حوزه تحصیلی خود ترغیب کند. هر زمان که مشاهده شود تعداد قابل توجهی از دانشجویان در یک رشته تحصیلی، مایل و یا قادر به انجام کار مطالعاتی پی‌گیر و مستمر در رابطه با رشته تحصیلی خود نیستند، ضرورت کشف علل و یا عوامل موثر بر این وضعیت نمایان می‌گردد. عوامل گوناگونی می‌توانند بر چگونگی عملکرد تحصیلی دانشجویان موثر باشند؛ از جمله عوامل اقتصادی، اجتماعی، روان‌شناختی و فیزیکی در این رابطه قابل ذکرند. اما در کنار عوامل مختلف، به نظر می‌رسد عواملی چون میزان علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی خود، نوع ارزیابی آن‌ها از آن رشته و در کل، نگرش آنان به رشته تحصیلی خود و به دانشگاه به عنوان مکانی برای فراگیری آن رشته می‌توانند بر کیفیت تحصیلی و میزان آمادگی دانشجویان برای کار مطالعاتی جدی و پی‌گیر در دوران تحصیل تأثیرگذار باشند.

البته، لازم به ذکر است که تحقیق حاضر در پی کشف رابطه بین عوامل ذکر شده فوق و کیفیت تحصیلی و یا انگیزه تحصیلی دانشجویان نیست. این تحقیق اکتشافی، کشف میزان عوامل فوق را در بین دانشجویان رشته پژوهشگری (جامعه‌شناسی)، و نحوه تغییر آن‌ها را در بین دانشجویان سال‌های تحصیلی مختلف، هدف خود قرار داده است.

در این رابطه سؤالات زیر درخور توجه فراوان هستند:

- ۱) آیا دانشجویان به رشته تحصیلی خود علاقه مند هستند؟
- ۲) آیا دانشجویان به کارایی علوم اجتماعی، به طور کلی و جامعه‌شناسی، به طور اخص، در حل مسایل و مشکلات جامعه اعتقاد و اعتماد دارند؟
- ۳) آیا دانشجویان از کارایی دانشگاه‌ها به عنوان یکی از مناسب‌ترین مکان‌هایی که باید در خدمت اشاعه و ترویج علوم مختلف، از جمله علوم اجتماعی، باشد ارزیابی مثبتی دارند؟
- ۴) از نقطه نظر سؤالات مطرح شده فوق، دانشجویان در زمان ورود به دانشگاه با چه نگرش‌هایی وارد می‌شوند و بعد از چهار سال تحصیل در دانشگاه چه تغییراتی در نوع نگرش‌های آن‌ها صورت می‌گیرد؟
- ۵) تا چه حد دانشگاه در ایجاد این تغییرات و تفاوت‌ها مؤثر بوده است؟

چارچوب مفهومی تحقیق

در رابطه با «نگرش» و بررسی نگرش‌های اعضای جامعه نسبت به پدیده‌ها و مسائل

گوناگون اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، تحقیقات متعددی صورت گرفته است. در حوزه بحث‌های نظری نیز صاحب نظران سعی در ارائه تحلیل‌هایی در رابطه با چگونگی شکل‌گیری نگرش‌ها و متعاقباً چگونگی تغییر آن‌ها انجام داده‌اند.

صاحب‌نظران، نگرش را "ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک چیز معین" تعریف کرده‌اند (کریمی، ۱۳۷۵: ۲۷۷). و برای هر نگرش سه عنصر قائل شده‌اند که عبارتند از: (۱) عنصر شناختی (۲) عنصر احساسی (۳) عنصر آمادگی برای عمل (همان: ۲۷۷) همچنین سه ویژگی برای نگرش‌ها لحاظ شده است: "اول آن که نگرش معطوف به یک شیء، شخص، رویداد یا موقعیت است. دوم آن که نگرش، معمولاً ارزشیابانه است. سوم آن که نگرش، دارای ثبات و دوام قابل توجهی است" (همان: ۲۷۷).

همان‌طور که گفته شد، مفهوم نگرش از سه بعد یا سه جزء شناختی، عاطفی و رفتاری تشکیل شده است. پرسش مطرح در این خصوص آن است که چه رابطه‌ای بین این سه جزء وجود دارد؟ سؤال دیگری که می‌توان پرسید این است که نگرش‌های متفاوت، چگونه به یکدیگر مرتبط می‌شوند؟

نظریه‌های متفاوتی در پاسخ به پرسش‌های فوق ارائه شده است. این نظریه‌ها یک نقطه اشتراک دارند و آن هم این است که همه آن‌ها مبتنی بر مفهوم یا ایده "ثبات یا سازگاری" شناختی" (cognitive consistency) هستند. مفهوم سازگاری شناختی بر این فرض استوار است که افراد سعی دارند سازگاری درونی را به حداکثر برسانند و از موقعیت‌هایی که "ناسازگاری شناختی" را ایجاد می‌کند اجتناب روزند (Albrecht, et. al. 1987: 198)

یکی از نظریه‌های ارائه شده در این رابطه نظریه تعادل هایدر (Heider) است. در تحلیل‌های هایدر مفهوم سازگاری شناختی مبتنی بر این فرض است که فرد تلاش می‌کند تا سازگاری بین اجزای گوناگون یک نگرش یا بین دو یا چند نگرش را که به یکدیگر نزدیک هستند به حداکثر برساند. به عبارت دیگر، پاسخ عاطفی به موضوعات، مورد نگرش باید با دانش و اعتقادات ما درباره آن موضوع و هر دو باید با رفتار ما در رابطه با آن موضوع، سازگار باشد (همان: ۱۹۹).

همان‌طور که آلبرکت (Albrecht, et. al. 1987) توضیح می‌دهد، نظریه تعادل هایدر تمرکز خود را بر احساسات به عنوان جزء عمده نگرش قرار می‌دهد. احساسات مثبت به معنی

دوست داشتن "موضوع" (شخص یا غیر شخص) مورد نظر آن نگرش دیده می‌شود. به همین شکل، احساسات منفی به معنی دوست نداشتن موضوع مورد نظر در آن نگرش می‌باشد. دیگر نظریه قابل بررسی در این رابطه نظریه ناسازگاری فستینگر (Festinger) است.

این نظریه توجه خود را بر رابطه بین اجزای نگرش و بر رابطه بین نگرش‌های فرد و رفتارهای او در رابطه با موضوع مورد نگرش متمرکز کرده است. فستینگر در ابتدا چنین مطرح می‌کند که وضعیت "ناسازگاری شناختی" (cognitive dissonance) زمانی رخ می‌دهد که هم باوری وجود دارد و هم تعهد عملی به آن باور، اما آنچه در عمل اتفاق می‌افتد آن باور را تأیید نمی‌کند. وی اظهار می‌دارد که در چنین شرایطی، سه شیوه عمده برای حل آن ناسازگاری وجود دارد. اولین شیوه، تغییر دادن عنصر رفتاری - شناختی است دومین شیوه، تغییر دادن عنصر محیطی شناختی است. سومین شیوه هم اضافه کردن عنصر جدید شناختی به عناصر قبلی است

برای مثال‌هایی در این مورد رجوع کنید به: (Albrecht, et. al. 1987: 201-205) در این نظریه، نگرش‌ها به عنوان عناصر شناختی تعریف شده‌اند. عناصر شناختی می‌توانند شامل هر نوع دانش، نظر، یا اعتقاد در مورد محیط، در مورد خود و یا رفتار خود باشد. روابط متعددی را بین عناصر شناختی می‌توان شناسایی کرد. این روابط یا نا مرتبط هستند (irrelevant relations) و یا مرتبط (relevant relations).

روابط نامرتب زمانی شکل می‌گیرند که دو شناخت با هم هیچ‌گونه ارتباطی نداشته باشند. روابط مرتبط، یکی از دو نوع زیر خواهند بود: ممکن است هم‌خوان یا سازگار باشند؛ یعنی یکی از آن‌ها به طور طبیعی از دیگری پیروی کند. و ممکن است نا هم‌خوان یا ناسازگار باشند؛ به این معنی که خلاف یکی از دیگری نتیجه می‌شود، یعنی عناصر شناختی مرتبط با هم، کاملاً ناسازگارند (همان: ۲۰۳).

نکته عمده این نظریه آن است که این "ناسازگاری" از نظر روان‌شناختی، آزار دهنده است و فردی را که چنین ناسازگاری را تجربه می‌کند بر می‌انگیزاند که آن را کاهش دهد. میزان قدرت فشار برای کاهش این ناسازگاری، حاصل شدت عملکرد ناسازگاری خواهد بود که به نوبه خود، به اهمیت شناخت‌هایی که در این جا مطرح هستند بستگی دارد. تناقض بین دو شناخت مهم، شدت ناسازگاری را افزایش می‌دهند (همان: ۲۰۳).

وقتی از نگرش فرد نسبت به رشته‌ای تحصیلی و یا نهادی آموزشی مانند دانشگاه سخن می‌گوییم، این نگرش در بعد شناختی خود می‌تواند عناصری از اعتماد یا بی‌اعتمادی نسبت به آنچه که نگرش معطوف به آن است، در بر داشته باشد. اعتماد را می‌توان به منزله اطمینان به قابلیت اتکاپذیری یک شخص یا یک سیستم و یا هر آنچه که مورد نظر است، تعریف کرد. از یک سو، قابلیت اتکاپذیری و اطمینان مرتبط است به این که عملکرد سیستم یا نهاد مورد نظر تا چه حد با انتظارات اجتماعاً تعریف شده از آن، همسو بوده و پاسخگوی آن‌ها است. از سوی دیگر، درجه اعتماد افراد به هر سیستم و یا هر نهادی در نوع رابطه‌ای که آن‌ها با آن سیستم یا نهاد برقرار می‌کنند تأثیرگذار خواهد بود. نگرش در بعد عاطفی خود نیز می‌تواند در چگونگی رابطه‌ای که فرد صاحب نگرش با سیستم و یا نهادی برقرار می‌کند تأثیر گذار باشد. لذا پرسش مرتبط در این جا آن است که آیا نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود و به دانشگاه، برای مثال نگرش مثبت آن‌ها (که حاکی از علاقه و اعتماد آن‌ها به رشته درسی خود است) می‌تواند بر میزان سخت‌کوشی و تلاش درسی آن‌ها در دوران تحصیل تأثیرگذار باشد؟ یا به عکس، نگرش منفی آن‌ها (که حاکی از بی‌علاقگی و بی‌اعتمادی آن‌ها به رشته تحصیلی خود است) می‌تواند علتی برای برخورد غیرجدی و غیر فعال درسی در دوران تحصیل باشد؟

سوالات تحقیق

- ۱) علاقه دانشجویان به جامعه‌شناسی در بدو ورود به دانشگاه چه میزان بوده است؟
- ۲) علاقه دانشجویان به جامعه‌شناسی در زمان تکمیل پرسشنامه چه میزان بوده است؟
- ۳) میزان کارایی جامعه‌شناسی در حل مشکلات جامعه از نظر دانشجویان چقدر است؟
- ۴) نظر دانشجویان در رابطه با کارایی جامعه‌شناسان ایرانی جهت ارائه راه حل برای مسائل اجتماعی جامعه ما چقدر است؟
- ۵) نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی چیست؟
- ۶) نظر دانشجویان در مورد میزان کارایی دانشگاه‌های کشور چه چیست؟
- ۷) نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه چه چیست؟
- ۸) عملکرد دانشگاه از نظر برآورده کردن انتظارات علمی و اجتماعی دانشجویان چگونه

بوده است؟

- ۹) عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی چگونه بوده است؟
- ۱۰) چه تفاوتی بین نگرش‌ها و نظرات دانشجویان ورودی، نسبت به جامعه‌شناسی و به دانشگاه، با نگرش‌ها و نظرات دانشجویانی که در مقطع فارغ‌التحصیلی قرار دارند وجود دارد؟
- ۱۱) دانشگاه تا چه حد در تغییر و دگرگونی این نگرش‌ها تأثیرگذار بوده است؟

روش‌شناسی تحقیق

۱) روش تحقیق

این تحقیق، از نوع اکتشافی بوده که به روش پیمایش انجام شده است.

۲) جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق، دانشجویان رشته پژوهشگری در دانشکده علوم اجتماعی در دانشگاه علامه طباطبائی، در سال تحصیلی ۸۲-۸۱، بوده است. تعداد این دانشجویان طبق آمار ارائه شده توسط دفتر آموزش، ۲۹۰ نفر بود.

۳) روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

در این تحقیق، تمام شماری شده است. از تعداد کل دانشجویان رشته جامعه‌شناسی، یا به عبارتی پژوهشگری اجتماعی، دسترسی به ۲۶۰ نفر مقدور شد. از ۲۶۰ پرسشنامه پر شده، ۴ پرسشنامه به دلایل مختلف، فاقد اعتبار تشخیص داده شد و کنار گذاشته شدند. لذا حجم نمونه در این تحقیق، ۲۵۶ نفر است.

۴) ابزار اندازه‌گیری

ابزار اندازه‌گیری در این تحقیق، پرسشنامه‌های ساخته شده توسط محقق است. برای دانشجویان ورودی یک پرسشنامه و برای دانشجویان سال‌های دوم تا چهارم (یا قبل‌تر) تحصیلی نیز پرسشنامه متفاوتی ساخته شد.

تعاریف متغیرها

برخی از مفاهیمی که در این تحقیق به کار گرفته خواهند شد و تعریف آن‌ها ضروری است به قرار زیر هستند:

علاقه: یعنی دوست داشتن (فرهنگ فارسی دکتر معین، ۱۳۷۱: ۲۳۳۲) برای مثال این که دانشجو چقدر رشته جامعه‌شناسی را دوست دارد.

کارایی: منظور از کارایی، موثر و مثمر ثمر بودن در تحقق اهداف مشخص و تعیین شده است.

نظر: هر جا که صرفاً جهت‌گیری شناختی پاسخگو نسبت به پدیده‌ای مطرح بوده است و نه جهت‌گیری احساسی و یا "آمادگی برای عمل" در رابطه با آن پدیده، مراد "نظر" است، که بتوان آن را از نگرش تفکیک کرد.

نگرش: صاحب‌نظران، نگرش را "ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک چیز معین" تعریف کرده‌اند، (کریمی، ۱۳۷۵: ۲۷۷) و برای هر نگرش سه عنصر قائل شده‌اند که عبارتند از: (۱) عنصر شناختی (۲) عنصر احساسی (۳) عنصر آمادگی برای عمل (همان: ۲۷۷). همچنین سه ویژگی برای نگرش‌ها لحاظ شده است: "اول آن که نگرش معطوف به یک شیء، شخص، رویداد یا موقعیت است. دوم آن که نگرش، معمولاً ارزشیابانه است. سوم آن که نگرش دارای ثبات و دوام قابل توجهی است" (همان: ۲۷۷).

از آنجا که هدف اصلی این تحقیق کشف نگرش دانشجویان نسبت به رشته جامعه‌شناسی و نسبت به دانشگاه است سعی شده است که با طرح سؤالاتی، هر سه عنصر نگرش یا ایستار، یعنی عنصر شناختی، عنصر احساسی، و عنصر آمادگی برای عمل، مورد ارزیابی قرار گیرند. برای عملیاتی کردن تعریف نظری فوق: و تعیین عنصر شناختی نگرش، نظر پاسخگو نسبت به کارایی دو موضوع مورد بررسی (یعنی جامعه‌شناسی و دانشگاه) مورد نظر است. جهت تعیین عنصر احساسی در نگرش، جهت‌گیری عاطفی - کنشی و اولویت‌های عاطفی - کنشی فرد نسبت به دو موضوع مورد بررسی (جامعه‌شناسی و دانشگاه) مورد نظر است. جهت تعیین عنصر آمادگی برای عمل، جهت‌گیری کنشی پاسخگو نسبت به دو موضوع مورد بررسی (جامعه‌شناسی و دانشگاه) مورد نظر است. لازم به توضیح است که سؤالات طرح شده برای بررسی نگرش‌ها، در مواردی عنصر شناختی و احساسی و در مواردی نیز عنصر عاطفی و

آمادگی برای عمل را توأمان ارزیابی کرده‌اند.

دانشگاه: در این تحقیق مراد از دانشگاه، دانشگاه علامه طباطبایی بوده است، مگر در مواردی که دانشگاه‌های کشور به طور کلی قید گردیده‌اند. این نکته قابل ذکر است که در مواردی، عملکرد دانشکده علوم اجتماعی و در مواردی نیز عملکرد گروه آموزشی پژوهشگری (جامعه‌شناسی) بیشتر مطرح بوده است. اما از آنجا که درکل دانشگاه علامه طباطبایی، فقط یک دانشکده علوم اجتماعی و یک گروه آموزشی پژوهشگری وجود دارد و عملکرد هر یک از این دو، بخشی از عملکرد دانشگاه در کل به حساب می‌آید، نظر دانشجو در مورد عملکرد هر یک از این دو، به منزله نظر او در مورد عملکرد دانشگاه به حساب آورده شده است.

عملکرد: منظور از عملکرد، نتیجه عمل یک مجموعه در رابطه با اهداف و وظایف تعیین شده برای آن است.

یافته‌های تحقیق

جدول ۱- میزان علاقه دانشجویان به جامعه‌شناسی در بدو ورود به دانشگاه

میزان علاقه	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
علاقه کم	۴۳	۱۶/۸	۱۶/۸
علاقه متوسط	۸۹	۳۴/۸	۵۱/۶
علاقه زیاد	۱۲۴	۴۸/۵	۱۰۰/۰
جمع	۲۵۶	۱۰۰	

طبق مفاد جدول ۱، ۱۶/۸ درصد پاسخگویان علاقه کم، ۳۴/۸ درصد علاقه متوسط، و ۴۸/۵ درصد علاقه زیاد را به رشته جامعه‌شناسی، در زمان تکمیل پرسشنامه اظهار کرده‌اند.

میزان علاقه دانشجویان به جامعه‌شناسی در زمان تکمیل پرسشنامه:

برای محاسبه این متغیر به طریق زیر عمل شد: از دانشجویان ورودی سال‌های ۸۰ و قبل پرسیده شد که:

- آیا تحصیل در رشته جامعه‌شناسی موجب افزایش علاقه شما، یا کاهش علاقه شما به این

رشته شده است؟

پس از پاسخگو خواسته شد که میزان تغییر در علاقه خود را در یکی از پنج سطح خیلی

کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد تعیین کند.

اگر پاسخگو، کاهش در علاقه را ذکر کرده، به او نمره منفی و اگر افزایش در علاقه را ذکر کرده، به او نمره مثبت داده شده است. نمرات کسب شده توسط هر پاسخگو با نمره او برای علاقه‌اش در بدو ورود به دانشگاه جمع شده و میزان علاقه او در زمان پرکردن پرسشنامه تعیین شده است. برای دانشجویان ورودی ۸۱، چون زمان تکمیل پرسشنامه همان زمان ورود به دانشگاه بوده است، همان ارقام علاقه در بدو ورود به دانشگاه ملاک قرار گرفته است.

جدول ۲- میزان علاقه دانشجویان به جامعه‌شناسی در زمان تکمیل پرسشنامه، به تفکیک سال ورود

سال ورود	میزان علاقه	کم	متوسط	زیاد	جمع
ورودی‌های ۷۷ و ماقبل	۲	۴	۲۱	۲۷	
(درصد از ورودی)	۷/۴	۱۴/۸	۷۷/۸	۱۰۰	
(درصد از کل)	۰/۸	۱/۶	۸/۴	۱۰/۸	
ورودی‌های ۷۸	۹	۱۵	۳۸	۶۲	
(درصد از ورودی)	۱۴/۵	۲۴/۲	۶۱/۳	۱۰۰	
(درصد از کل)	۳/۶	۶/۰	۱۵/۲	۲۴/۸	
ورودی‌های ۷۹	۷	۱۵	۴۸	۷۰	
(درصد از ورودی)	۱۰/۰	۲۱/۴	۶۸/۶	۱۰۰	
(درصد از کل)	۲/۸	۶/۰	۱۹/۲	۲۸/۰	
ورودی‌های ۸۰	۱	۹	۲۳	۳۳	
(درصد از ورودی)	۳/۰	۲۷/۳	۶۹/۷	۱۰۰	
(درصد از کل)	۰/۴	۳/۶	۹/۲	۱۳/۲	
ورودی‌های ۸۱	۰/۴	۲۳	۳۱	۵۸	
(درصد از ورودی)	۶/۸	۳۹/۷	۵۳/۵	۱۰۰	
(درصد از کل)	۱/۶	۹/۲	۱۲/۴	۲۳/۲	
جمع	۲۳	۶۶	۱۶۱	۲۵۰	
(درصد از کل)	۹/۲	۲۶/۴	۶۴/۴	۱۰۰	

طبق جدول ۲، به طور کلی، ۹/۲ درصد علاقه کم، ۲۶/۴ درصد علاقه متوسط، و ۶۴/۴ درصد علاقه زیاد را به جامعه‌شناسی ابراز کرده‌اند.

● با توجه به این که کای اسکویر جدول برای درجه آزادی ۸، در سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۱۵/۵۱ است، و کای اسکویر محاسبه شده فوق از آن میزان کمتر است، لذا رابطه معنی داری بین سال ورود و میزان علاقه دانشجویان به جامعه‌شناسی در زمان تکمیل پرسشنامه وجود ندارد.

● برای اطمینان بیشتر از چگونگی تأثیر سال‌های تحصیل بر میزان این علاقه نسبت F نیز محاسبه شده است:

$$F = ۱/۱۶۳ \quad df(b) = ۴ \quad df(w) = ۲۴۵ \quad p = ۰/۳۲۸$$

$$\text{mean square (b)} = ۰/۵۰۲ \quad \text{mean square (w)} = ۰/۴۳۲$$

با توجه به این که F جدول برای درجات آزادی ذکر شده فوق در سطح خطای ۰/۰۵ برابر با ۲/۴۱ است، و F محاسبه شده فوق (۱/۱۶۳) کمتر از آن است، محاسبات فوق نیز بیانگر آن است که سال‌های تحصیل تأثیری در متغیر علاقه نداشته است.

جدول ۳- نظر دانشجویان در مورد میزان کارآیی جامعه‌شناسی، بر حسب سال ورود به دانشگاه

جمع	کارایی بالا	کارایی متوسط	کارایی پایین	نوع پاسخ
				سال ورود
۲۶	۱۹	۶	۱	ورودی‌های ۷۷ و ماقبل (درصد از ورودی)
۱۰۰	۷۳/۱	۲۳/۱	۳/۸	(درصد از کل)
۱۰/۴	۷/۶	۲/۴	۰/۴	ورودی‌های ۷۸ (درصد از ورودی)
۶۴	۳۶	۲۶	۲	(درصد از ورودی)
۱۰۰	۵۶/۳	۴۰/۶	۳/۱	(درصد از کل)
۲۵/۵	۱۴/۳	۱۰/۴	۰/۸	ورودی‌های ۷۹ (درصد از ورودی)
۷۰	۴۳	۲۴	۳	(درصد از ورودی)
۱۰۰	۶۱/۴	۳۴/۳	۴/۳	(درصد از کل)
۲۷/۹	۱۷/۱	۹/۶	۱/۲	ورودی‌های ۷۹ (درصد از ورودی)

ادامه جدول ۳

جمع	کارایی بالا	کارایی متوسط	کارایی پایین	نوع پاسخ
				سال ورود
۳۵	۱۹	۱۶	۰	ورودی‌های ۸۰
۱۰۰	۵۴/۳	۴۵/۷		(درصد از ورودی)
۱۳/۹	۷/۶	۶/۴		(درصد از کل)
۵۶	۲۷	۲۸	۱	ورودی‌های ۸۱
۱۰۰	۴۸/۲	۵۰/۰	۱/۸	(درصد از ورودی)
۲۲/۳	۱۰/۸	۱۱/۲	۰/۴	(درصد از کل)
۲۵۱	۱۴۴	۱۰۰	۷	جمع
۱۰۰	۵۷/۴	۳۹/۸	۲/۸	(درصد از کل)

کای اسکویئر: ۸/۲۲   درجه آزادی: ۸   سطح معنی داری: ۰/۴۱۲

طبق جدول ۳، از کل دانشجویان، ۲/۸ درصد کارآیی جامعه‌شناسی را پایین، ۳۹/۸ درصد متوسط و ۵۷/۴ درصد بالا دانسته‌اند.

● با توجه به این که کای اسکویئر جدول برای درجه آزادی ۸، در سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۱۵/۵۱ است، و کای اسکویئر محاسبه شده فوق از آن میزان کم‌تر است، لذا رابطه معنی داری بین سال ورود و نظر پاسخگویان نسبت به کارایی جامعه‌شناسی وجود ندارد.

P برای اطمینان بیشتر از چگونگی تأثیر سال‌های تحصیل بر میزان این ارزیابی نسبت F نیز محاسبه شده است: ۰/۵۲۰ = $df(w) = 246$ $df(b) = 4$ $F = 0.809$

mean square (b) = ۰/۲۴۸   mean square (w) = ۰/۳۰۶

با توجه به این که F جدول برای درجات آزادی ذکر شده فوق در سطح خطای ۰/۰۵ برابر با ۲/۴۱ است، و F محاسبه شده فوق (۰/۸۰۹) کمتر از یک است، بنا به محاسبات فوق، سال‌های تحصیل تأثیری در ارزیابی پاسخگویان از میزان کارایی جامعه‌شناسی نداشته است.

جدول ۴- نظر دانشجویان در مورد این که تا چه درجه جامعه شناسان ایرانی می‌توانند در جهت

حل مسائل اجتماعی جامعه ما مفید باشند، بر حسب سال ورود به دانشگاه

سال ورود	نوع پاسخ			جمع
	کم (۱)	متوسط (۲)	زیاد (۳)	
ورودی‌های ۷۷ و ماقبل (درصد از ورودی) (درصد از کل)	۸	۶	۱۳	۲۷
	۲۹/۶	۲۲/۲	۴۸/۱	۱۰۰
	۳/۲	۲/۴	۵/۲	۱۰/۸
ورودی‌های ۷۸ (درصد از ورودی) (درصد از کل)	۲۷	۲۰	۱۷	۶۴
	۴۲/۲	۳۱/۳	۲۶/۶	۱۰۰
	۱۰/۸	۸/۰	۶/۸	۲۵/۶
ورودی‌های ۷۹ (درصد از ورودی) (درصد از کل)	۱۵	۲۷	۲۸	۷۰
	۲۱/۴	۳۸/۶	۴۰/۰	۱۰۰
	۶/۰	۱۰/۸	۱۱/۲	۲۸/۰
ورودی‌های ۸۰ (درصد از ورودی) (درصد از کل)	۶	۱۵	۱۳	۳۴
	۱۷/۶	۴۴/۱	۳۸/۲	۱۰۰
	۲/۴	۶/۰	۵/۲	۱۳/۶
ورودی‌های ۸۱ (درصد از ورودی) (درصد از کل)	۱۲	۱۸	۲۵	۵۵
	۲۱/۸	۳۲/۷	۴۵/۵	۱۰۰
	۴/۸	۷/۲	۱۰/۰	۲۲/۰
جمع (درصد از کل)	۶۸	۸۶	۹۶	۲۵۰
	۲۷/۲	۳۴/۴	۳۸/۴	۱۰۰

کای اسکوییر: ۱۴/۳۷۲ درجه آزادی: ۸ سطح معنی داری: ۰/۰۷۳

طبق جدول ۴، در رابطه با میزان مفید بودن جامعه شناسان ایرانی در حل مسائل اجتماعی، از کل دانشجویان ۲۷/۲ درصد میزان مفید بودن جامعه شناسان ایرانی را کم، ۳۴/۴ درصد متوسط و ۳۸/۴ درصد زیاد برآورد کرده‌اند.

● با توجه به این که کای اسکویر جدول برای درجه آزادی ۸، در سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۱۵/۵۱ می‌باشد، و کای اسکویر محاسبه شده فوق از آن میزان کمتر است، لذا رابطه معنی داری بین سال ورود و نظر پاسخگویان نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی وجود ندارد. لازم به توضیح است که در مقیاس پنج سطحی، هنگامی که نظر پاسخگویان نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی در سطوح خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد، سنجیده شد، کای اسکویر به دست آمده رابطه معنی داری را بین سال‌های تحصیل و این نظر نشان می‌داد. این کای اسکویر برای درجه آزادی ۱۶، با میزان خطای ۰/۰۳۲ برابر ۲۷/۹۵ بود که از کای اسکویر درج شده در جدول برای سطح خطای ۰/۰۵ (یعنی رقم ۲۶/۳۰) بیشتر است.

● برای اطمینان از چگونگی تأثیر سال‌های تحصیل بر میزان این علاقه نسبت F نیز محاسبه شده است:

$$F = ۲/۴۸۹ \quad df(b) = ۴ \quad df(w) = ۲۴۵ \quad p = ۰/۰۴۴$$

$$\text{mean square (b)} = ۱/۵۷۰ \quad \text{mean square (w)} = ۰/۶۳۱$$

با توجه به این که F جدول برای درجات آزادی ذکر شده فوق در سطح خطای ۰/۰۵ برابر با ۲/۴۱ است، و F محاسبه شده فوق (۲/۴۸۹) بیشتر از آن است بنا به محاسبات فوق، سال‌های تحصیل در نظر دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی تأثیر داشته‌اند. میانگین‌های محاسبه شده برای هر یک از سال‌های ورودی در رابطه با نظر دانشجویان نسبت به میزان مفید بودن جامعه‌شناسان ایرانی به قرار زیر است:

سال ورود	۷۷ و قبل	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	جمع
میانگین	۲/۱۹	۱/۸۴	۲/۱۹	۲/۲۱	۲/۲۴	۲/۱۱
تعداد	۲۷	۶۴	۷۰	۳۴	۵۵	۲۵۰
انحراف استاندارد	۰/۸۷۹	۰/۸۲۱	۰/۷۶۷	۰/۷۲۹	۰/۷۹۳	۰/۸۰۴

مقایسه میانگین‌ها حاکی از آن است که بین ورودی‌های سال‌های ۷۸ تا ۸۱، هر چه سال‌های تحصیل آن‌ها در دانشکده بیشتر شده، ارزیابی آن‌ها از میزان مفید بودن جامعه‌شناسان ایرانی در حل مسائل اجتماعی، کمتر شده است.

نگرش نسبت به جامعه‌شناسی:

- برای ارزیابی نگرش دانشجویان نسبت به رشته جامعه‌شناسی از سؤالات زیر استفاده شد:
- ۱- آیا به نظر شما جامعه‌شناسی قدرت شناخت و تحلیل مسائل و مشکلات اجتماعی ما را دارد؟
  - ۲- آیا جامعه‌شناسی می‌تواند در جهت حل مسائل و مشکلات اجتماعی ما (و نه صرفاً تحلیل آن‌ها) موثر باشد؟
  - ۳- آیا فراگیری جامعه‌شناسی می‌تواند شما را در حل مسائل شخصی تان یاری کند؟
  - ۴- تا چه حد برای شما اهمیت دارد که به عنوان یک کارشناس ورزیده و مسلط به بحث‌های جامعه‌شناسی فارغ‌التحصیل شوید؟
  - ۵- تا چه حد صرفاً گرفتن مدرک کارشناسی برای شما مهم است و نه دانش کافی از جامعه‌شناسی؟
  - ۶- تا چه حد با جملات زیر موافقید:
    - (الف) در زمان ورود به بازار کار، پیدا کردن یک شغل پردرآمد خیلی مهم است و ارتباط آن با رشته تحصیلی ام چندان اهمیت ندارد.
    - (ب) در زمان ورود به بازار کار، پیدا کردن شغلی مرتبط با رشته تحصیلی ام و با درآمدی متوسط مطلوب تر از مثال بالا است.
  - ۷- برنامه شما پس از پایان دوران تحصیل چیست؟
    - ۱- ادامه تحصیل در رشته جامعه‌شناسی.
    - ۲- ادامه تحصیل در رشته ای به غیر از جامعه‌شناسی.
    - ۳- ورود به بازار کار.

جدول ۵- نگرش دانشجویان نسبت به رشته جامعه‌شناسی، بر حسب سال ورود

جمع	نگرش مثبت	نگرش بی طرف	نگرش منفی	نوع نگرش
				سال ورود
۲۱	۱۷	۴	۰	ورودی‌های ۷۷ و ماقبل
۱۰۰	۸۱/۰	۱۹/۰		(درصد از ورودی)
۸/۹	۷/۲	۱/۷		(درصد از کل)

ادامه جدول ۵

جمع	نگرش مثبت	نگرش بی طرف	نگرش منفی	نوع نگرش
				سال ورود
۶۳	۳۸	۲۴	۱	ورودی‌های ۷۸
۱۰۰	۶۰/۳	۳۸/۱	۱/۶	(درصد از ورودی)
۲۶/۷	۱۶/۱	۱۰/۲	۰/۴	(درصد از کل)
۶۷	۵۰	۱۶	۱	ورودی‌های ۷۹
۱۰۰	۷۴/۶	۲۳/۹	۱/۵	(درصد از ورودی)
۲۸/۴	۲۱/۲	۶/۸	۰/۴	(درصد از کل)
۳۲	۲۴	۸	۰	ورودی‌های ۸۰
۱۰۰	۷۵/۰	۲۵/۰	۰	(درصد از ورودی)
۱۳/۶	۱۰/۲	۳/۴	۰	(درصد از کل)
۵۳	۴۰	۱۳	۰	ورودی‌های ۸۱
۱۰۰	۷۵/۵	۲۴/۵	۰	(درصد از ورودی)
۲۲/۵	۱۶/۹	۵/۵	۰	(درصد از کل)
۲۳۶	۱۶۹	۶۵	۲	جمع
۱۰۰	۷۱/۶	۲۷/۵	۰/۸	(درصد از کل)

کای اسکویر: ۶/۹۳ درجه آزادی: ۸ سطح معنی داری: ۰/۵۴

طبق مفاد جدول ۵، از نظر نگرش نسبت به رشته جامعه‌شناسی، از کل دانشجویان ۰/۸ درصد نگرش منفی، ۲۷/۵ درصد نگرش بی طرف و ۷۱/۶ درصد نگرش مثبتی نسبت به جامعه‌شناسی داشته‌اند.

● با توجه به این که کای اسکویر جدول برای درجه آزادی ۸، در سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۱۵/۵۱ است، و کای اسکویر محاسبه شده فوق از آن میزان کمتر است، لذا رابطه معنی داری بین سال ورود و نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی وجود ندارد. برای اطمینان بیشتر از چگونگی تأثیر سال‌های تحصیل بر نوع این نگرش نسبت F نیز

محاسبه شده است:

$$F = ۱/۵۰۶ \quad df(b) = ۴ \quad df(w) = ۲۳۱ \quad p = ۰/۲۰۱$$

$$\text{mean square (b)} = ۰/۳۳۶ \quad \text{mean square(w)} = ۰/۲۲۳$$

با توجه به این که F جدول برای درجات آزادی ذکر شده فوق در سطح خطای ۰/۰۵ برابر با ۲/۴۱ است، و F محاسبه شده فوق (۱/۵۰۶) کمتر از آن است، بنا به محاسبات فوق، سال‌های تحصیل تأثیری در نگرش دانشجویان نسبت به رشته جامعه‌شناسی نداشته است.

جدول ۶- نظر دانشجویان در مورد میزان کارایی دانشگاه‌های کشور، بر حسب سال ورود

جمع	کارایی بالا	کارایی متوسط	کارایی پایین	نوع پاسخ
				سال ورود
۲۸	۳	۱۵	۱۰	ورودی‌های ۷۷ و ماقبل
۱۰۰	۱۰/۷	۵۳/۶	۳۵/۷	(درصد از ورودی)
۱۱/۳	۱/۲	۶/۰	۴/۰	(درصد از کل)
۶۴	۲	۳۷	۲۵	ورودی‌های ۷۸
۱۰۰	۳/۱	۵۷/۸	۳۹/۱	(درصد از ورودی)
۲۵/۸	۰/۸	۱۴/۹	۱۰/۱	(درصد از کل)
۶۹	۳	۵۲	۱۴	ورودی‌های ۷۹
۱۰۰	۴/۳	۷۵/۴	۲۰/۳	(درصد از ورودی)
۲۷/۸	۱/۲	۲۱/۰	۵/۶	(درصد از کل)
۳۴	۴	۱۹	۱۱	ورودی‌های ۸۰
۱۰۰	۱۱/۸	۵۵/۹	۳۲/۴	(درصد از ورودی)
۱۳/۷	۱/۶	۷/۷	۴/۴	(درصد از کل)
۵۳	۸	۳۷	۸	ورودی‌های ۸۱
۱۰۰	۱۵/۱	۶۹/۸	۱۵/۱	(درصد از ورودی)
۲۱/۴	۳/۲	۱۴/۹	۳/۲	(درصد از کل)
۲۴۸	۲۰	۱۶۰	۶۸	جمع
۱۰۰	۸/۱	۶۴/۵	۲۷/۴	(درصد از کل)

سطح معنی داری: ۰/۰۱۸

درجه آزادی: ۸

کای اسکویئر: ۱۸/۴۲

طبق جدول ۶، در رابطه با میزان کارآیی دانشگاه‌های کشور، از کل دانشجویان ۲۷/۴ درصد این کارایی را پایین، ۶۴/۵ درصد آن را متوسط و ۸/۱ درصد آن را بالا ارزیابی کرده‌اند.

- با توجه به این که کای اسکویر جدول برای درجه آزادی ۸، در سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۱۵/۵۱ است، و کای اسکویر محاسبه شده فوق از آن میزان بیشتر است، لذا رابطه معنی داری بین سال ورود و نظر پاسخگویان نسبت به کارآیی دانشگاه وجود دارد.
- برای اطمینان از چگونگی تأثیر سال‌های تحصیل بر میزان این علاقه نسبت F نیز محاسبه شده است:

$$F = 3/184 \quad df(b) = 4 \quad df(w) = 243 \quad p = 0/014$$

$$\text{mean square (b)} = 0/980 \quad \text{mean square(w)} = 0/308$$

با توجه به این که F جدول برای درجات آزادی ذکر شده فوق در سطح خطای ۰/۰۵ برابر با ۲/۴۱ است و F محاسبه شده فوق (۳/۱۸۴) بیشتر از آن است، بنا به محاسبات فوق، با سطح اطمینان ۰/۹۵، سال‌های تحصیل در نظر پاسخگویان نسبت به کارایی دانشگاه تأثیر داشته‌اند.

- میانگین‌های محاسبه شده برای هر یک از سال‌های ورودی در رابطه با نظر دانشجویان نسبت به میزان کارآیی دانشگاه، به قرار زیر است:

سال ورود	۷۷ و قبل	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	جمع
میانگین	۱/۷۵	۱/۶۴	۱/۸۴	۱/۸۰	۲/۰۰	۱/۸۱
تعداد	۲۶	۶۴	۶۹	۳۴	۵۳	۲۴۸
انحراف استاندارد	۰/۶۴۶	۰/۵۴۵	۰/۴۷۴	۰/۶۴۱	۰/۵۵۵	۰/۵۶۵

مقایسه میانگین‌ها حاکی از آن است که اگر ورودی‌های سال‌های ۷۷ و قبل را کنار بگذاریم، بین ورودی‌های سال‌های ۷۸ و ۸۱ با افزایش سال‌های تحصیل، ارزیابی آن‌ها از میزان کارایی دانشگاه کمتر شده است.

نگرش‌ها و نظرات دانشجویان... / ۱۴۱

جدول ۷- نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه، بر حسب سال ورود

جمع	نگرش مثبت	نگرش بی طرف	نگرش منفی	نوع نگرش
				سال ورود
۲۶	۸	۱۵	۳	ورودی‌های ۷۷ و ماقبل
۱۰۰	۳۰/۸	۵۷/۷	۱۱/۵	(درصد از ورودی)
۱۰/۸	۳/۳	۶/۲	۱/۲	(درصد از کل)
۶۳	۱۵	۳۶	۱۲	ورودی‌های ۷۸
۱۰۰	۲۳/۸	۵۷/۱	۱۹/۰	(درصد از ورودی)
۲۶/۱	۶/۲	۱۴/۹	۵/۰	(درصد از کل)
۶۸	۲۶	۳۳	۹	ورودی‌های ۷۹
۱۰۰	۳۸/۲	۴۸/۵	۱۳/۲	(درصد از ورودی)
۲۸/۲	۱۰/۸	۱۳/۷	۳/۷	(درصد از کل)
۳۳	۱۵	۱۶	۲	ورودی‌های ۸۰
۱۰۰	۴۵/۵	۴۸/۵	۶/۱	(درصد از ورودی)
۱۳/۷	۶/۲	۶/۶	۰/۸	(درصد از کل)
۵۱	۲۸	۲۱	۲	ورودی‌های ۸۱
۱۰۰	۵۴/۹	۴۱/۲	۳/۹	(درصد از ورودی)
۲۱/۲	۱۱/۶	۸/۷	۰/۸	(درصد از کل)
۲۴۱	۹۲	۱۲۱	۲۸	جمع
۱۰۰	۳۸/۲	۵۰/۲	۱۱/۶	(درصد از کل)

کای اسکویئر: ۱۶/۳۸ درجه آزادی: ۸ سطح معنی داری: ۰/۰۳۷

طبق جدول ۷، در رابطه با نگرش نسبت به دانشگاه، از کل دانشجویان ۱۱/۶ درصد نگرش منفی، ۵۰/۲ درصد نگرش بی طرف و ۳۸/۲ درصد نگرش مثبتی به دانشگاه داشته‌اند. ● با توجه به آن که کای اسکویئر جدول برای درجه آزادی ۸، در سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۱۵/۵۱ است، و کای اسکویئر محاسبه شده فوق از آن میزان بیشتر است، لذا رابطه معنی

داری بین سال ورود و نگرش پاسخگویان نسبت به دانشگاه وجود دارد.

برای اطمینان از چگونگی تأثیر سال‌های تحصیل بر میزان این علاقه نسبت F نیز محاسبه شده است:

$$F = ۴/۱۲۷ \quad df(b) = ۴ \quad df(w) = ۲۳۶ \quad p = ۰/۰۰۳$$

$$\text{mean square (b)} = ۱/۶۸۴ \quad \text{mean square(w)} = ۰/۴۰۸$$

با توجه به این که F جدول برای درجات آزادی ذکر شده فوق در سطح خطای $۰/۰۱$ برابر با $۳/۴۱$ است و F محاسبه شده فوق ($۴/۱۲۷$) بیشتر از آن است، بنا به محاسبات فوق، با سطح اطمینان $۰/۹۹$ ، سال‌های تحصیل در نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه تأثیر داشته‌اند. میانگین‌های محاسبه شده برای هر یک از سال‌های ورودی در رابطه با نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه، به قرار زیر است:

سال ورود	۷۷ و قبل	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	جمع
میانگین	۲/۱۹	۲/۰۵	۲/۲۵	۲/۳۹	۲/۵۱	۲/۲۷
تعداد	۲۶	۶۳	۶۸	۳۳	۵۱	۲۴۱
انحراف استاندارد	۰/۶۳۴	۰/۶۵۸	۰/۶۷۷	۰/۶۰۹	۰/۵۷۹	۰/۶۵۵

مقایسه میانگین‌ها حاکی از آن است که اگر ورودی‌های سال‌های ۷۷ و قبل را کنار بگذاریم، بین ورودی‌های سال‌های ۷۸ تا ۸۱، با افزایش سال‌های تحصیل، نگرش آن‌ها نسبت به دانشگاه سیر نزولی داشته است.

جدول ۸- عملکرد دانشگاه از نظر برآورده کردن انتظارات علمی و اجتماعی دانشجویان

نوع عملکرد	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تراکمی معتبر
عملکرد ضعیف	۱۰۸	۴۲/۲	۵۵/۱	۵۵/۱
عملکرد متوسط	۷۷	۳۰/۱	۳۹/۳	۹۴/۴
عملکرد قوی	۱۱	۴/۳	۵/۶	۱۰۰/۰
جمع پاسخ دهندگان	۱۹۶	۷۶/۶	۱۰۰/۰	
بدون پاسخ	۶۰	۲۳/۴		
جمع	۲۵۶	۱۰۰/۰		

لازم به ذکر است که مورد مربوط به جدول ۹، برای دانشجویان ورودی سال ۸۰ و ماقبل بررسی شده است. لذا قسمت عمده سطر بدون پاسخ مربوط به دانشجویان ورودی سال ۸۱ است که در زمان تکمیل پرسشنامه یک یا دو هفته بیشتر از ورودشان به دانشگاه نمی‌گذشت. به همین دلیل در این مورد درصدهای مورد بررسی مربوط به ستون "درصد معتبر" هستند. طبق جدول ۸، از بین پاسخگویان، ۱/۵۵ درصد عملکرد دانشگاه را از نقطه نظر برآورده کردن انتظارات علمی و اجتماعی خود، ضعیف، ۳/۳۹ درصد متوسط و ۶/۵ درصد قوی ارزیابی کردند. به عبارت دیگر، ۴/۹۴ (درصد از پاسخگویان) یعنی ۳/۷۲ درصد از کل جامعه آماری (عملکرد دانشگاه را از این نقطه نظر متوسط به پایین ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۹- عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی

نوع عملکرد	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تراکمی معتبر
عملکرد ضعیف	۱۳	۵/۱	۶/۹	۶/۹
عملکرد متوسط	۲۰	۷/۸	۱۰/۶	۱۷/۶
عملکرد قوی	۱۵۵	۶۰/۵	۸۲/۴	۱۰۰/۰
جمع پاسخ دهندگان	۱۸۸	۷۳/۴	۱۰۰/۰	
بدون پاسخ	۶۸	۲۶/۶		
جمع	۲۵۶	۱۰۰/۰		

لازم به یادآوری است که جدول ۹ نیز صرفاً در مورد دانشجویان ورودی سال‌های ۸۰ و قبل است. قسمت عمده ارقام ذکر شده در سطر بدون پاسخ مربوط به دانشجویان ورودی سال ۸۱ است که این سؤال از آن‌ها پرسیده نشده است. لذا در این جا نیز "درصدهای معتبر" مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. طبق این جدول از بین پاسخگویان، برای ۹/۶ درصد عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی ضعیف ارزیابی شده، برای ۶/۱۰ درصد این عملکرد متوسط و برای ۴/۸۲ درصد این عملکرد قوی ارزیابی شده است.

کشف همبستگی بین برخی متغیرها:

در این بخش از کار جداول دو بعدی مختلف بین متغیرهایی که احتمال وجود رابطه همبستگی بین آن‌ها می‌رفت آورده شده‌اند، و آزمونهای آماری مختلف نیز در این رابطه، مورد استفاده قرار گرفته‌اند. سوالاتی که در این بخش می‌توان طرح کرد به قرار زیر است:

(۱) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه و میزان برآورده شدن انتظارات علمی و اجتماعی آن‌ها از دانشگاه رابطه‌ای وجود دارد؟

(۲) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه و نوع عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی رابطه‌ای وجود دارد؟

(۳) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و نظر آن‌ها در مورد جامعه‌شناسان ایرانی رابطه‌ای وجود دارد؟

(۴) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و نوع عملکرد دانشگاه در رابطه با این رشته رابطه‌ای وجود دارد؟

(۵) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و میزان برآورده شدن انتظارات علمی و اجتماعی آن‌ها از دانشگاه رابطه‌ای وجود دارد؟

جدول ۱۰ - نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه، بر حسب میزان برآورده شدن انتظارات علمی و

اجتماعی آن‌ها از دانشگاه

جمع	قوی بالا	متوسط متوسط	ضعیف پایین	میزان برآورده شدن
				نوع نگرش
۲۵	۲	۷	۱۶	منفی (درصد از کل)
۱۳/۲	۱/۱	۳/۷	۸/۵	
۱۰۰	۴	۳۴	۶۲	بی‌طرف (درصد از کل)
۵۲/۹	۲/۱	۱۸/۰	۳۲/۸	
۶۴	۴	۳۵	۲۵	مثبت (درصد از کل)
۳۳/۹	۲/۱	۱۸/۵	۱۳/۲	
۱۸۹	۱۰	۷۶	۱۰۳	جمع
۱۰۰	۵/۳	۴۰/۲	۵۴/۵	(درصد از کل)

طبق جدول ۱۰، از بین پاسخگویان ۸/۵ درصد با میزان کم، ۳/۷ درصد با میزان متوسط و ۱/۱ درصد میزان زیاد، از برآورده شدن انتظارات و در عین حال با نگرش منفی نسبت به دانشگاه بوده‌اند. ۳۲/۸ درصد میزان کم، ۱۸/۰ درصد میزان متوسط، و ۲/۱ درصد میزان زیاد از برآورده شدن انتظارات و با نگرش بی طرف بوده‌اند. همچنین، ۱۳/۲ درصد با میزان کم، ۱۸/۵ درصد میزان متوسط، و ۲/۱ درصد میزان زیاد از برآورده شدن انتظارات و نگرش مثبت نسبت به دانشگاه بوده‌اند.

آزمون آماری	درجه آزادی	سطح معنی داری	Cramer's V
کای اسکویئر: ۱۰/۲۴۰	۴	۰/۰۳۷	۰/۱۶۵

با توجه به این که کای اسکویئر جدول با درجه آزادی ۴، و سطح معنی داری ۰/۰۵ برابر ۹/۴۹ است، و کای اسکویئر محاسبه شده فوق ۱۰/۲۴۰ است، لذا نتیجه گرفته می‌شود که در سطح ۰/۰۵ احتمال خطا بین نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه و میزان برآورده شدن انتظارات علمی و اجتماعی آن‌ها از دانشگاه رابطه معنی داری وجود دارد.

محاسبه ضریب همبستگی با دستور کرامر ($\text{Cramer's } V = 0/165$) همبستگی ضعیفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱- نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه، بر حسب نوع عملکرد دانشگاه نسبت به

رشته جامعه‌شناسی

جمع	قوی بالا	متوسط متوسط	ضعیف پایین	نوع عملکرد
				نوع نگرش
۲۳	۱۱	۷	۵	منفی (درصد از کل)
۱۲/۶	۶/۰	۳/۸	۲/۷	
۹۸	۸۱	۱۰	۷	بی طرف (درصد از کل)
۵۳/۸	۴۴/۵	۵/۵	۳/۸	
۶۱	۵۸	۳	۰	مثبت (درصد از کل)
۳۳/۵	۳۱/۹	۱/۶		
۱۸۲	۱۵۰	۲۰	۱۲	جمع
۱۰۰	۸۲/۴	۱۱/۰	۶/۶	(درصد از کل)

طبق جدول ۱۱، ۲/۷ درصد از پاسخگویان که عملکرد دانشگاه نسبت به رشته جامعه‌شناسی برایشان ضعیف بوده، ۳/۸ درصد مرتبط با عملکرد متوسط، و ۶/۰ درصد مرتبط با عملکرد قوی دارای نگرش منفی نسبت به دانشگاه بوده‌اند.

همینطور، ۳/۸ درصد مرتبط با عملکرد ضعیف، ۵/۵ درصد مرتبط با عملکرد متوسط، و ۴۴/۵ درصد مرتبط با عملکرد قوی دارای نگرش بی طرف نسبت به دانشگاه هستند.

همچنین، ۱/۶ درصد مرتبط با عملکرد متوسط، ۳۱/۹ درصد مرتبط با عملکرد قوی دارای نگرش مثبت نسبت به دانشگاه هستند.

آزمون آماری   درجه آزادی   سطح معنی داری   Cramer's V
کای اسکویر: ۲۶/۶۱۱   ۴   ۰/۰۰   ۰/۲۷۰

با توجه به کای اسکویر محاسبه شده فوق، و با توجه به این که کای اسکویر جدول برای درجه آزادی ۴ در سطح معنی داری ۰/۰۱ برابر ۱۳/۲۸ است، ملاحظه می‌شود که بین نگرش دانشجویان به دانشگاه و نوع عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی در سطح خطای صفر رابطه معنی داری وجود دارد.

محاسبه ضریب همبستگی بادستور کرامر (Cramer's V ۰/۲۷۰) همبستگی ضعیفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲ - نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی، بر حسب نظر آن‌ها نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی

جمع	قوی بالا	متوسط متوسط	ضعیف پایین	نوع نظر
				نوع نگرش
۲ ۰/۹	۰	۱ ۰/۴	۱ ۰/۴	منفی (درصد از کل)
۶۴ ۲۷/۶	۱۲ ۵/۲	۳۰ ۱۲/۹	۲۲ ۹/۵	بی طرف (درصد از کل)
۱۶۶ ۷۱/۶	۷۶ ۳۲/۸	۵۴ ۲۳/۳	۳۶ ۱۵/۵	مثبت (درصد از کل)
۲۳۲ ۱۰۰	۸۸ ۳۷/۹	۸۵ ۳۶/۶	۵۹ ۲۵/۴	جمع (درصد از کل)

طبق جدول ۱۲، از بین پاسخگویان، ۰/۴ درصد دارای نظر منفی به جامعه شناسان، ۰/۴ درصد نظر بی طرف و نگرش منفی نسبت به جامعه‌شناسی هستند و هیچیک دارای نظر مثبت و نگرش منفی نبوده‌اند.

همچنین، ۹/۵ درصد دارای نظر منفی، ۱۲/۹ درصد نظر بی طرف، ۵/۲ درصد نظر مثبت و در عین حال نگرش بی طرف هستند.

همین‌طور، ۱۵/۵ درصد دارای نظر منفی، ۲۳/۳ درصد نظر بی طرف، ۳۲/۸ درصد نظر مثبت به جامعه شناسان و در عین حال دارای نگرش مثبت به جامعه‌شناسی هستند

آزمون آماری	درجه آزادی	سطح معنی داری	Cramer's V
کای اسکویر: ۱۵/۷۶۰	۴	۰/۰۰۳	۰/۱۸۴

با توجه به این که کای اسکویر جدول، برای درجه آزادی ۴، در سطح معنی داری ۰/۰۱ برابر ۱۳/۲۸ است، و با ملاحظه کای اسکویر محاسبه شده فوق (۱۵/۷۶۰)، نتیجه گرفته می‌شود که در سطح ۰/۰۱ بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و نظر آن‌ها نسبت به جامعه شناسان ایرانی رابطه معنی داری وجود دارد.

محاسبه ضریب همبستگی بادستور کرامر ($\text{cramer's } V = 0/184$) همبستگی ضعیفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳- نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی، بر حسب نوع عملکرد دانشگاه نسبت به

رشته جامعه‌شناسی

نوع نگرش	نوع عملکرد	ضعیف	متوسط	قوی	جمع
منفی (درصد از کل)	۱	۰/۶	۰	۱	۲ ۱/۱
بی طرف (درصد از کل)	۷	۴/۰	۱۲	۲۵	۴۴ ۲۵/۳
مثبت (درصد از کل)	۴	۲/۳	۶	۱۱۸	۱۲۸ ۷۳/۶
جمع (درصد از کل)	۱۲	۶/۹	۱۸	۱۴۴	۱۷۴ ۱۰۰

طبق جدول ۱۳، از بین پاسخگویان، برای ۰/۶ درصد عملکرد دانشگاه ضعیف، برای ۱/۶ درصد قوی و در عین حال نگرش آن‌ها نسبت به جامعه‌شناسی منفی است.

همین‌طور، برای ۴/۰ درصد عملکرد ضعیف، ۶/۹ درصد متوسط، و ۱۴/۴ درصد قوی، در عین حال نگرش آن‌ها به جامعه‌شناسی بی طرف است. همچنین برای ۲/۳ درصد عملکرد ضعیف، ۳/۴ درصد متوسط، و ۸۲/۸ عملکرد قوی و نگرش آن‌ها به جامعه‌شناسی، مثبت است.

آزمون آماری	درجه آزادی	سطح معنی داری	Cramer's V
کای اسکویر: ۳۴/۷۷۷	۴	۰/۰۰۰	۰/۳۱۶

با توجه به این که کای اسکویر جدول، برای درجه آزادی ۴، در سطح معنی داری ۰/۰۱ برابر ۱۳/۲۸ است و با ملاحظه کای اسکویر محاسبه شده فوق (۳۴/۷۷۷)، نتیجه گرفته می‌شود که در سطح خطای صفر بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و نوع عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی رابطه معنی داری وجود دارد.

محاسبه ضریب همبستگی بادستور کرامر ($\text{cramer's } V = 0/316$) همبستگی متوسطی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴ - نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی، بر حسب میزان برآورده شدن انتظارات

علمی و اجتماعی آن‌ها از دانشگاه

میزان برآورده شدن		نوع نگرش		
کم	متوسط	زیاد	جمع	
۱	۱	۰	۲	منفی (درصد از کل) ۱/۱
۳۲	۱۶	۲	۵۰	بی طرف (درصد از کل) ۲۷/۶
۶۸	۵۵	۶	۱۲۹	مثبت (درصد از کل) ۷۱/۳
۱۰۱	۷۲	۸	۱۸۱	جمع (درصد از کل) ۱۰۰

طبق جدول ۱۴، از بین پاسخگویان، ۰/۶ درصد دارای انتظارات برآورده شده به میزان کم، ۰/۶ درصد به میزان متوسط و ۰/۰ درصد به میزان زیاد و در عین حال دارای نگرش منفی نسبت به جامعه‌شناسی هستند.

همین طور، ۱۷/۷ درصد دارای میزان کم انتظارات برآورده شده، ۸/۸ درصد میزان متوسط، ۱/۱ درصد میزان زیاد و در عین حال نگرش بی طرف نسبت به جامعه‌شناسی هستند. هم‌چنین، ۳۷/۶ درصد دارای میزان کم انتظارات برآورده شده، ۳۰/۴ درصد میزان متوسط و ۳/۳ درصد میزان زیاد، و در عین حال دارای نگرش مثبت نسبت به جامعه‌شناسی هستند.

آزمون آماری	درجه آزادی	سطح معنی داری
کای اسکویر: ۲/۰۳۷	۴	۰/۷۲۹

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و میزان برآورده شدن انتظارات علمی و اجتماعی آن‌ها از دانشگاه رابطه معنی داری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

این تحقیق با هدف بررسی نگرش‌های دانشجویان رشته جامعه‌شناسی (پژوهشگری اجتماعی) نسبت به جامعه‌شناسی و دانشگاه و کشف عوامل موثر بر این نگرش‌ها صورت گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیق به شرح زیر است:

الف) نتایج توصیفی

اول) نگرش‌ها نسبت به جامعه‌شناسی و دیگر نکات مرتبط با آن: نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که اکثریت پاسخگویان دارای نگرش مثبتی نسبت به جامعه‌شناسی بوده‌اند. به عبارت دیگر ۷۱/۶ درصد پاسخگویان، نگرش مثبت و فقط ۰/۸ درصد نگرش منفی داشته‌اند.

اما نظر دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی، در مقایسه با نگرش آن‌ها نسبت به جامعه‌شناسی، دارای افت قابل توجهی می‌شود، زیرا فقط ۳۸/۴ درصد دارای نظر مثبت و در مقابل، ۲۷/۲ درصد دارای نظر منفی هستند.

نکته قابل توجه دیگر در این رابطه، نظر دانشجویان در رابطه با میزان کارایی جامعه‌شناسی در جامعه ما است. ۵۷/۴ درصد پاسخگویان این کارایی را بالا، ۲/۸ درصد، پایین و ۳۹/۸ درصد نیز آن را متوسط ارزیابی کرده‌اند.

از نقطه نظر میزان علاقه به رشته جامعه‌شناسی، ۶۴/۴ درصد، علاقه زیادی را در زمان تکمیل پرسشنامه به رشته جامعه‌شناسی ابراز کرده‌اند. هم‌چنین ۲۶/۴ درصد از پاسخگویان، علاقه متوسطی ابراز کرده‌اند. نکته قابل توجه در این جا آن است که برای اکثریت قابل توجهی از دانشجویان ورودی ۸۰ و قبل، یعنی دانشجویانی که حداقل یک سال یا بیشتر در دانشگاه تحصیل کرده‌اند، علاقه به این رشته نسبت به زمان ورود افزایش یافته است. به عبارت دیگر، ۸۷/۶ درصد از این دسته دانشجویان، افزایش در علاقه خود را ابراز کرده‌اند که ۶۶/۱ درصد، میزان افزایش علاقه خود را زیاد و یا متوسط اظهار کرده‌اند.

دوم) نگرش‌ها نسبت به دانشگاه و دیگر نکات مرتبط با آن:

نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که ۳۸/۲ درصد پاسخگویان دارای نگرش مثبتی نسبت به دانشگاه هستند، ۵۰/۲ درصد نگرش بی طرف و ۱۱/۶ درصد نگرش منفی دارند. در این تحقیق، میزان کارایی دانشگاه‌ها نیز از نظر پاسخگویان سنجیده شده است. البته لازم به یادآوری است که این کارایی در رابطه با حیطة عمل دانشگاه در مورد رشته جامعه‌شناسی سنجیده شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد که ۸/۱ پاسخگویان کارایی دانشگاه را بالا ۶۴/۵ درصد، متوسط و ۲۷/۴ درصد، پایین می‌دانند.

در رابطه با عملکرد دانشگاه از نقطه نظر برآورده کردن انتظارات علمی و اجتماعی دانشجویان، فقط ۵/۶ درصد این عملکرد را قوی و ۵۵/۱ درصد این عملکرد را ضعیف ارزیابی کرده‌اند. در مجموع ۹۴/۴ درصد این عملکرد را متوسط و یا ضعیف ارزیابی کرده‌اند. لذا می‌توان گفت که عملکرد دانشگاه از نقطه نظر برآورده کردن انتظارات علمی و اجتماعی دانشجویان، برای اکثریت آن‌ها کاملاً رضایت بخش نبوده است. اما زمانی که عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی مورد بررسی قرار می‌گیرد، ارقام بسیار رضایت بخش تری حاصل می‌شود. برای ۸۲/۴ درصد از پاسخگویان این عملکرد قوی و فقط برای ۶/۹ درصد این عملکرد ضعیف بوده است.

(ب) نتایج تبیینی

اول (تأثیر سال‌های تحصیل در دانشگاه بر نگرش‌ها و نظرات دانشجویان):

در بررسی تفاوت بین دانشجویان ورودی سال‌های مختلف از نقطه نظر نگرش‌های آن‌ها نسبت به جامعه‌شناسی و به دانشگاه و سایر نظرات و یا ویژگی‌های مرتبط، در مواردی تفاوت معنی‌داری مشاهده شد.

لازم به یادآوری است که این رابطه هم با کای اسکویر محاسبه شده و هم با محاسبه نسبت F و تحلیل میانگین‌ها تأیید شد. این موارد به قرار زیر است:

(۱) نظر پاسخگویان در رابطه با جامعه‌شناسان ایرانی.

(۲) نظر پاسخگویان در مورد کارایی دانشگاه‌ها.

(۳) نگرش پاسخگویان در مورد دانشگاه.

(۴) نظر پاسخگویان در رابطه با میزان مفید بودن جامعه‌شناسان ایرانی در حل مسائل اجتماعی جامعه ما.

در مورد نظر پاسخگویان در رابطه با میزان مفید بودن جامعه‌شناسان ایرانی در جهت حل مسائل اجتماعی جامعه ما، با توجه به این که نسبت F محاسبه شده بزرگتر از رقم درج شده در جدول بود، به میانگین‌های محاسبه شده برای هر گروه از ورودی‌ها رجوع شد. بررسی میانگین‌ها حاکی از آن بود که این میانگین در گروه ورودی‌های سال ۸۱، بالاترین و در گروه ورودی‌های سال ۷۸ پایین‌ترین رقم بود. به بیان دیگر، ارزیابی دانشجویان از این امر رابطه معکوس با سال‌های تحصیل آن‌ها در دانشکده داشته است.

در مورد نظر پاسخگویان در رابطه با میزان کارایی دانشگاه نیز بین سال‌های تحصیل و میزان برآورد شده کارایی، رابطه معکوسی مشاهده می‌شود. به عبارت دیگر، هر چه دانشجویان سال‌های بیشتری را در دانشگاه گذرانده‌اند، ارزیابی کمتری از کارایی دانشگاه داشته‌اند.

در مورد نگرش پاسخگویان نسبت به دانشگاه نیز بین سال‌های تحصیل و این نگرش، رابطه معنی‌داری مشاهده می‌شود. هم کای اسکویر محاسبه شده و هم نسبت F وجود این رابطه را تأیید می‌کنند. با توجه به این که به نگرش مثبت نمره ۳، به نگرش بی‌طرف نمره ۲، و به نگرش منفی نمره ۱ داده شده است، بررسی میانگین‌های هر گروه از دانشجویان در هر سال ورود، حاکی از آن است که بین سال‌های ۷۸ تا ۸۱ نگرش دانشجویان نسبت به دانشگاه سیر تغییر

جهت داری را طی می‌کند. به عبارت دیگر برای دانشجویان ورودی سال ۸۱ این میانگین بالاترین رقم (برابر ۲/۵۱) و برای دانشجویان ورودی سال ۷۸ این میانگین پایین‌ترین رقم (برابر ۲/۰۵) است.

دوم) عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان به جامعه‌شناسی و بر نگرش آن‌ها نسبت به دانشگاه:

نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از وجود رابطه معناداری بین عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی و (۱) نگرش دانشجویان به جامعه‌شناسی، و (۲) نگرش آن‌ها به دانشگاه است.

عملکرد دانشگاه در رابطه با رشته جامعه‌شناسی بر مبنای شاخص‌های زیر سنجیده شد:
 (۱) این که دانشجو تا چه حد در برخورد با مسائل اجتماعی پیرامون خود توانسته از آموخته‌هایش در دوران تحصیل بهره بگیرد.

(۲) این که تحصیل در رشته جامعه‌شناسی تا چه حد به شناخت بهتر دانشجو از این رشته کمک کرده است.

(۳) این که تحصیل در رشته جامعه‌شناسی تا چه حد موجب ارتقاء یا تنزل علاقه و ارزیابی او از این رشته شده است.

بنا به یافته‌های تحقیق، هر چه عملکرد دانشگاه، در رابطه با شاخص‌های فوق بهتر بوده، نگرش دانشجو نسبت به جامعه‌شناسی و به دانشگاه ارتقاء یافته است.

همچنین بین میزان برآورده شدن انتظارات علمی-اجتماعی دانشجویان و نگرش آن‌ها نسبت به دانشگاه همبستگی مستقیم وجود دارد.

همچنین متغیر نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی با متغیر نظر دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی همبستگی مستقیم دارند. به عبارت دیگر، هر چه نظر آن‌ها نسبت به جامعه‌شناسان ایرانی مثبت‌تر، نگرش آن‌ها نسبت به این رشته مثبت‌تر بوده است.

پیشنهادها

(۱) از آن‌جا که بین میزان برآورده شدن انتظارات علمی-اجتماعی دانشجویان از دانشگاه و

رش آن‌ها نسبت به دانشگاه، رابطه معنی داری مشاهده شده است، بررسی انتظارات علمی -
تعماری دانشجویان و تلاش در جهت پاسخ به آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

۲) از آنجا که بین نگرش دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی و نظر آن‌ها نسبت به جامعه
ناسان ایرانی، رابطه معنی داری مشاهده شده است، تلاش بیشتر در جهت برقرار ساختن
طه بین مطالب و مباحث درسی در این رشته با مسائل اجتماعی جامعه و کمک به
نشجویان در بهره‌گیری از آموخته‌های خود برای تحلیل این مسائل، ضروری به نظر می‌رسد؛
بر ارزیابی آن‌ها از جامعه‌شناسان ایرانی بر مبنای میزان توانایی این جامعه‌شناسان در ارائه راه
حل برای مسائل و مشکلات اجتماعی جامعه استوار بوده است.

۳) تلاش در جهت ارتقای ارزیابی دانشجویان از جامعه‌شناسی و افزایش علاقه آن‌ها به
شته تحصیلی‌شان.

۴) توصیه می‌شود که زمینه انجام تحقیقی در مورد رابطه بین نگرش‌های دانشجویان و
گیزه‌های تحصیلی آن‌ها و همچنین عملکرد تحصیلی آن‌ها فراهم گردد.

چنانچه پژوهش پیشنهاد شده بتواند رابطه معناداری بین انگیزه‌ها و همچنین عملکرد
تحصیلی دانشجویان با نگرش آن‌ها نسبت به رشته تحصیلی خود بیابد، می‌توان امید داشت که
یشنهاد‌های مندرج در بندهای ۱ تا ۳ موجب ارتقای بیشتر نگرش دانشجویان به جامعه‌شناسی
نده و این امر انگیزه‌های تحصیلی قوی‌تر و عملکرد تحصیلی بهتری را موجب می‌شود.

حدودیت‌ها

این تحقیق صرفاً در مورد دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی در دانشگاه علامه طباطبایی
نجام شده و قابل تعمیم به سایر دانشگاه‌ها نیست.

منابع

- امیری، مجتبی. (۱۳۷۴). پایان تاریخ و بحران اعتماد، اطلاعات سیاسی-اقتصادی،
شماره ۹۸-۹۷، تهران.
- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی، ترجمه مریم
وتر، تهران: انتشارات کویر.

- بدار، لوک و دیگران. (۱۳۸۰). روانشناسی اجتماعی، ترجمه دکتر حمزه گنجی، تهران: نشر ساوالان.
- دوچ، مورتون و دیگران. (۱۳۷۴). نظریه‌ها در روانشناسی اجتماعی، ترجمه دکتر مرتضی کتبی، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- کریمی، یوسف. (۱۳۷۵). روانشناسی اجتماعی، تهران: نشر ارسباران.
- محسنی، منوچهر. (۱۳۷۹). بررسی آگاهیها، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی-فرهنگی در ایران، تهران: دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور.
- هیلگارد، ارنست و دیگران. (۱۳۶۷). نظریه‌های یادگیری، جلد اول، ترجمه محمد تقی برهنی، تهران مرکز نشر دانشگاهی.

- Albrecht, stan, et. al. (1987). Social psychology, Prentice - Hall, New Jersey.
- Baron, Robert , et. al. (1988). Exploring social psychology, Allyn and Bacon, Boston.
- Steiner, Ivan , & Fishbein, Martin. (1965). Current studies in social psychology, Rinehart and Winston, Newyork.
- Thomas, W. I., and Znaniecki, F. (1918). The Polish peasant in Europe and America. vol. 1, Boston, Badger.